

BESLUT OCH SKÖTSELPLAN FÖR

Västra äng

BORGHOLMS KOMMUN, KALMAR LÄN

NATURVÅRDSFÖRVALTARE: LÄNSSTYRELSEN

Enligt sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET VÄSTRA ÄNG, BORGHOLMS KOMMUN

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Västra äng
Kommun:	Borgholm
Läge:	Ca 5 km V Gärdslösa kyrka
Kartblad:	Topografisk karta 4G NO Ekonomisk karta 4H 9a (559)
Gräns:	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1
Areal:	15 ha
Fastigheter:	Jämjö 4:2
Fastighetsägare:	
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen

Beskrivning av området

Naturförhållanden

Västra äng är beläget i Mittlandsskogens norra del i det inre av mellersta Öland. Omgivningarna består av ett småkuperat landskap med en tät mosaik av ädellövskog, ängsresor, hagmarker, kärr och åkrar med stengården. Naturreservatet utgörs av en blandning av ädellövskog, kalkfuktängar och örtrika ängshavretorrängar.

Bergrunden består av ordovicisk kalksten. Jordlagren domineras helt av sandig-moig morän med stort lerinslag. Topografin är i likhet med Öland och Mittlandet som helhet mycket flack.

Ädellövskogen uppvisar relativt stor variation när det gäller artsammansättning, slutenhet och ålder. Som helhet är skogen förhållandevis ung i området. Ställvis förekomst av gamla grova träd, främst gammal ek, vittnar dock om att trädkontinuiteten är mycket lång inom vissa delar. Slutenheten varierar starkt från täta partier med äldre lövträd till delar där igenväxning har skett senare och krontaket ännu inte hunnit sluta sig helt. Insprängda i lövskogen finns alltså små öppna ängsytor där skogen ännu inte tagit överhanden. Trädsiktet domineras av ek och ask, bitvis med relativt stort inslag av björk. I övrigt förekommer skogsalm, vresalm, lönn, lind, oxel, rönn, vildapel och klibbal. I stora delar av området finns ett underskikt av hassel. Hasselbuketterna är särskilt dominerande där trädsiktet är glest. I övrigt består busksiktet av hagtorn, skogstry, kornell, benved och uppslag av ask, lönn, m fl lövträdsarter. Fältsiktet är av ädelörttyp/högörttyp.

Kärlväxtfloran är förhållandevis rik i lövskogen. Ett stort antal arter som signalerar höga naturvärden förekommer. Bland dem kan nämnas tandrot, vårärt, skogsbingel, underviol, murgröna, sårlåka, vätteros, desmeknopp, tvåblad, nästrot, storrams och lundelm.

Lövskogen hyser också en rik flora av kryptogamer med inslag av hotade arter. Två hotlistade lavar, Opegrapha soledifera (hotkategori 2) och Schismatomma decolorans (hotkategori 4) samt en svamp, Skeletocutis nivea (hotkategori 4) har hittills påträffats.

Den öppna ängsmarken utgörs av gräsrika och örtrika kalkfuktängar samt örtrika ängshavretorrängar. Ängarna är väldokumenterade och har inventerats ett flertal gånger. Floran är rik med stort inslag av hävdindikerande arter. Bland den hävdgynnade floran märks toppjungfrulin, rosettjungfrulin, backsmultron, grönvit nattviol, vårbrodd, darrgräs, harstarr, ängstarr, Johannesnycklar, krutbrännare, St Pers nycklar, knölsörblomma, backsmörblomma, mandelblomma, korskovall, höskallra, slåtterblomma, brudbröd, backklöver, skogsklöver, vildlin, solvända, gullviva, majviva, ängsvädd och liten blåklöcka.

Beträffande områdets djurliv saknas i stort sett dokumentation. Nämnas kan dock att en lokal för långbensgroda noterades 1993.

Kulturhistoria/markanvändning

Västra äng tillhör Jämjö by i Gärdslösa socken och ligger där Högsrums, Räpplinge och Gärdslösa socknar gränsar till varandra. Tidigare betesmarker avskiljer området från byns gärde som ligger ca 1,5 km österut. Markens beskaffenhet, som t ex jorrdjupet har säkert styrt odlingen till detta område. Under tidigt 1800-tal var området inhägnat av stenmur och bestod främst av äng med inslag av sankapartier och lövträd. Den östligaste delen har varit uppodlad men de små åkrarna uppgavs som öde redan 1832. Enligt den nuvarande markägaren hävdades Västra äng genom slåtter fram till 1910-talet. Därefter har området till 1960-talet använts för bete med ett sent påsläpp, oftast först efter midsommar. Markägaren har sedan återupptagit slåttern av naturvårdsskäl. Genom ett NOLA-avtal med Länsstyrelsen har markägaren sedan 1992 fått en årlig ersättning för skötsel av ca 6 ha ängsmark.

Områdets enda fornlämning (Gärdslösa nr 45) utgörs av en stensträng med den nordostliga begränsningen i en närmast firsidig hägnad yta, ca 120 m i sida. Stensträngen är 1,5-2 m bred och består av en rad, 0,5-1 m stora stenar, omgivna av vanligen smärre stenar i ett till två skikt.

Ärendets beredning

Frågan om reservatsbildning har aktualiserats på initiativ av markägaren som till Länsstyrelsen framförde önskemål om att området borde skyddas på grund av sina botaniska värden.

Lantmäteriet har på uppdrag av Länsstyrelsen gjort en skoglig värdering av det tilltänkta reservatsområdet. Länsstyrelsen har därefter förhandlat med markägaren och enligt 29§ naturvårdsförordningen träffat uppgörelse om intrångsersättning. Naturvårdsverket har godkänt överenskommelsen och ställt erforderligt belopp till förfogande.

Förslag till beslut har remitterats till markägaren, Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen, Borgholms kommun, Ölands botaniska förening, Ölands ornitologiska förening och Ölands Naturvårn.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård

Västra äng utgör en representativ del av Mittlandsområdet på Öland. Reservatsområdet består av en mosaik av olika biotoper som ädellövskog, buskmarker med hassel, trädbärande och öppen äng samt fuktängar. Mångformigheten av biotoper med täta övergångar mellan lövskog och ängsmark ger förutsättningar för en stor artdiversitet både bland växter och djur. Fältskiktet i lövskogen är rikt med inslag av flera krävande och ovanliga arter. På de öppna ängsyrtorna finns en intressant flora med hävdberoende arter.

Området är genom förekomsten av gamla ädellövträd och död ved värdefullt för den lägre faunan, främst för vedlevande insekter. Lövskogen har också stora förutsättningar att hysa en rik landmolluskfauna. Inom reservatet finns en lokal som hyser långbensgroda, en art som är upptagen som sårbar (hotkategori 2) på den nationella hotlistan.

Området omfattas av riksintresse för den vetenskapliga naturvården enligt 2 kap 6§ lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser mm. I Länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering har objektet åsatts klass II.

Västra äng hyser stora ekologiska, botaniska och zoologiska men även kulturhistoriska värden. Naturvärdena kan påverkas negativt av ett intensivt skogsbruk, dikning, vägdragning, anläggningar och arbetsföretag av olika slag men också genom upphörd hävd av ängarna. Området behöver därför särskilt skyddas och vårdas och bör därför förklaras som naturreservat.

Länsstyrelsen finner att förordnande om naturreservat går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna enligt 2 och 3 kap lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser mm samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området, som avgränsas med innerkanten av en punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas på grund av sin betydelse för kännedomen av landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) området som naturreservat. Länsstyrelsens beslut 1966-08-10 om förordnande till skydd för landskapsbilden upphör att gälla när det nu fattade beslutet vinner laga kraft.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Västra äng.

Ändamålet med reservatet

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara en naturskogsartad ädellövskog med rik flora huvudsakligen i orört skick samt att bevara och vårda fuktängar och ängshavre-torrängar så att dessa markers betydelse för hävdberoende arter kan bestå.

Föreskrifter

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen vilka anges nedan.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller annan anläggning,
2. anlägga ny väg, parkeringsplats, led, bro eller bredda befintlig väg,
3. använda eller upplåta plats för camping eller uppställning av husvagnar,
4. uppföra mast, antenn eller liknande anordning,
5. upplåta markområdet för tävlings- eller övningsändamål,
6. anlägga luft- eller markledning,
7. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
8. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller naturvårdsförvaltningens behov,
9. bedriva täkt av något slag,
10. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla eller tippa,
11. ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse,
12. dika med undantag av rensning av befintliga diken för att bibehålla vattnets djup eller läge,
13. plöja, harva, fräsa eller utföra annan markbearbetning,

14. odla upp skogsmark, naturlig betesmark eller myrmark,
15. tillföra växtnäringsämne (naturlig gödsel, handelsgödsel, rötslam) jordförbättringsmedel eller kalk,
16. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
17. avverka eller röja eller utföra andra ingrepp i vegetationen annat än i enlighet med fastställd skötselplan,
18. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart,
19. framföra motordrivet fordon eller annat transportmedel annat än på befintliga vägar eller för att bruka slätterängarna.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet enligt 9 § naturvårdslagen och som är närmare angivna i bifogade skötselplan.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. Utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Anläggande och underhåll av anordningar för friluftslivet i enlighet med bifogad skötselplan.
3. Att de slättermarker som finns inom reservatet kan hävdas genom naturvårdsförvaltningens försorg om inte markägaren själv utför åtgärderna.
4. Åtgärder för att gynna och främja lövskogens utveckling samt dess flora och fauna.
5. Skogsskyddsåtgärder som naturvårdsförvaltaren finner nödvändiga.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra alla slag av fordon eller farkoster,
2. tälta, ställa upp husvagn eller liknande,

3. rida,
4. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
5. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
6. göra upp eld,
7. förstöra, ta bort eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
8. samla in lösa stenar eller ta loss bitar från berggrunden,
9. skada fast fornlämning,
10. gräva upp eller plocka kärlväxter, vedsvampar, mossor eller lavar,
11. skada eller ta bort växande eller döda träd, stubbar, bark, grenar, buskar eller ris,
12. jaga, döda, fånga eller skada vilda däggdjur, grod- och kräldjur eller fåglar, ta bort eller skada ägg eller bon eller på annat sätt störa djurlivet,
13. utnyttja området för tävlings- eller övningsändamål.

Naturvetenskapliga eller andra undersökningar skall utföras i samråd med Länsstyrelsen.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet.

1. Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan. Inom ramen för denna kan Länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och naturresursdepartementet, se bilaga 5.

Beslutet skall kungöras på det sätt som är föreskrivet beträffande författningar i allmänhet.

BESLUTSKARTA**Naturreservatet Västra Äng**Utdrag ur ekonomiska kartbladet
4H 9a (559)

— · — Gräns för naturreservatet

(1)

Skötselområde 1
Ädellövskog

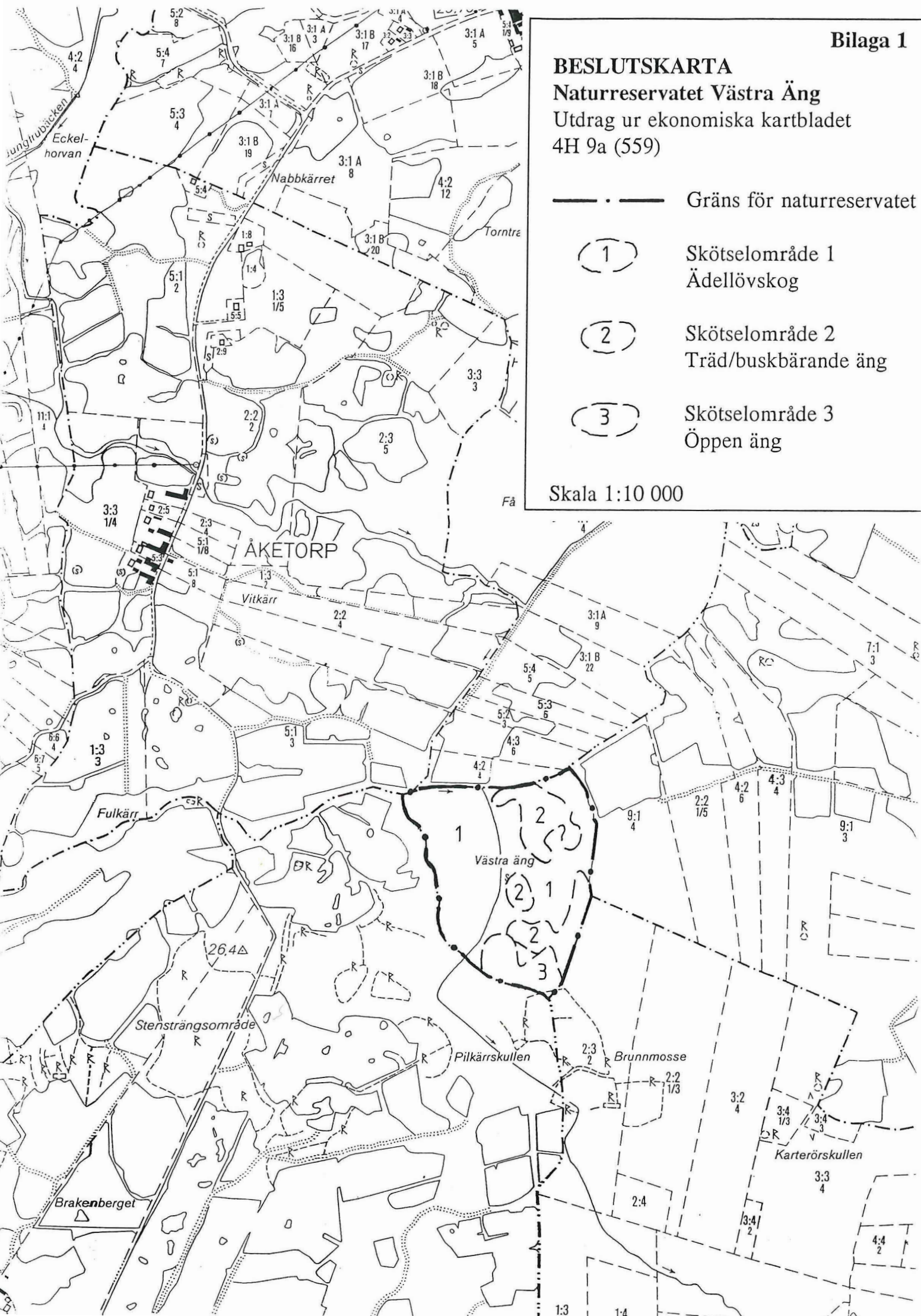
(2)

Skötselområde 2
Träd/buskbärande äng

(3)

Skötselområde 3
Öppen äng

Skala 1:10 000

BILAGA 2

SKÖTSELPLAN

1. Disposition och skötsel av mark och vatten

1.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att bevara en naturskogsartad ädellövskog med den speciella fauna och flora som hör till denna biotop. Ädellövskogens betydelse för naturskogsberoende hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter skall särskilt beaktas så att dessa kan fortleva och helst öka i utbredning och antal.

Målet skall vidare vara att bevara och genom årlig hävd vårda kalkfuktängar och ängshavretorrängar så att den hävdberoende floran kan fortleva och helst öka i utbredning och antal. Goda slätterindikatorer i området är Johannesnycklar, korskovall, slätterblomma, darrgräs, ängsstarr och vildlin.

1.2 Riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Skötselområde 1 Ädellövskog

Mål: Ädellövskog av ask/alm/ek-typ och hasselrik ektyp som får utvecklas fritt mot naturskog.

Riktlinjer och åtgärder: Inga åtgärder. Träd som har fallit eller hotar falla ned över väg eller stängsel får dock upparbetas och flyttas. Veden skall dock kvarlämnas inom skötselområdet.

1.2.2 Skötselområde 2 Träd/buskbärande äng

Mål: Glest träd/buskbärande äng med tät grässvål. Den hävdgynnade floran skall bibehållas och helst öka i frekvens och utbredning.

Riktlinjer och åtgärder: Ängsskötsel enligt särskilt skötselavtal.

Årlig slätter efter den 10 juli. Slättern skall utföras med lie, slätterbalk eller annat skärande redskap. Hö skall snarast efter torkning bortforslas från ängsmarken.

Fagning bör om möjligt utföras genom årlig räfsning av ängsmarken under mars-april. Kvistar och lövhögar bortforslas eller bränns på lämpliga platser.

Efterbete med nötkreatur bör eftersträvas i mån av tillgång till djur.

1.2.3 Skötselområde 3 Öppen äng

Mål: Öppen äng. Den hävdgynnade floran skall bibehållas och helst öka i frekvens och utbredning.

Riktlinjer och åtgärder: Ängsskötsel enligt särskilt avtal.

Årlig slåtter efter den 10 juli. Slåttern skall utföras med lie, slåtterbalk eller annat skärande redskap. Hö skall snarast efter torkning bortforslas från ängsmarken.

Efterbete med nötkreatur bör eftersträvas i mån av tillgång till djur.

1.2.4 Faunavård och jakt

Riktlinjer och åtgärder: Rätten till jakt berörs ej av reservatsbildningen.

Faunavårdande hänsyn skall tas vid reservatsskötseln samt vid utövande av jakt.

2. Anordningar för rekreation och friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är främst att bevara ädellövs-kogen huvudsakligen i orört skick samt att bevara och vårda ängsmarken och den hävdgynnade flora som hör till denna biotop. Några fasta anläggningar för friluftsliv skall därför inte anordnas inom reservatet. Vandringsleder bör endast anordnas om kanalisering av besökare erfordras för att skydda fauna och flora. För närvarande bedöms inget sådant behov föreligga.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Reservatet angränsar i väster och söder direkt mot det planerade naturreservatet Karum. En parkeringsplats för besökande kommer att iordningsställas i anslutning till brukscentrum vid Karum. Härifrån kommer Västra äng att kunna nås via vandringsleder som passerar Karumsreservatet.

2.2.2 Vandringsspår och leder

För närvarande ingen åtgärd.

2.2.3 Information

En informationsskylt med kortfattad beskrivning av objektet placeras vid parkeringsplatsen vid Karum.

2.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsmarkering skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att detta genomförs.

3. **Tillsyn**

Naturvårdsförvaltaren skall utöva fortlöpande tillsyn av reservatet. För uppdragets utförande kan lokal tillsynsman eller motsvarande engageras.

4. **Dokumentation av utförda åtgärder**

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange

- * skötselområde
- * utförd åtgärd
- * år och månad för åtgärdens utförande
- * dagsverksåtgång/kostnad
- * vem som utfört åtgärden (naturvårdsförvaltaren, markägaren, beredskapslag eller annan
- * finansiering (vårdanslaget, AMS-medel etc)
- * eventuell notering om åtgärdens effekt eller om annat av intresse inom naturreservatet.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid eventuell revidering av skötselplanen.

5. **Revidering av skötselplanen**

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över vart 10:e år eller i övrigt när Länsstyrelsen anser det påkallat.

6. **Finansiering av naturvårdsförvaltningen**

6.1 Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen. Utredningen bifogas.

6.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av markägaren: Markägaren svarar för kostnader i samband ängsskötsel och bete, uppsättning och underhåll av stängsel samt underhåll av befintlig brukningsväg.

Bekostas av staten: Uppförande och underhåll av anordningar för friluftslivet, framställning och utplacering av informationsskyltar, utmärkning av reservatets gräns, tillsyn samt materiel vid eventuell uppsättning av nytt stängsel. För ängsskötsel och betesdrift utgår ersättning från staten enligt särskilt avtal.

BILAGA 3

REGISTERUPPGIFTER

Namn:	Västra äng
Kommun:	Borgholm
Läge:	Ca 5 km V Gärdslösa kyrka
Kartblad:	Topografisk karta 4G NO Ekonomisk karta 4H 9a (559)
Gräns:	Innerkanten av en punktstreckad linje på bifogad beslutskarta, bilaga 1
Fastigheter:	Jämjö 4:2
Fastighetsägare:	Östergötlands län
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Area:	15 ha
Naturtyp:	Ädellövskog, kalkfuktäng, ängshavretorräng
Landskapstyp:	Slätt
Naturgeografisk region:	14 b Ölands skogrika områden
Skyddsmotiv:	Ekologiska, botaniska, zoologiska
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla totala: A 1-18 Indispensabla partiella: -- Dispensabla: --
Skyddsföreskrifter produktiv skogsmark:	A 1-18
Befintliga anläggningar:	-
Planerade anläggningar:	-
Inventeringar, övrig dokumentation:	Folkesson, Björn. 1993; Västra äng - en inäga, Krutbrännaren nr 3, 1993, årg 2.

Länsstyrelsen i Kalmar län, 1991:3; Inventering av ängs- och hagmarker, Borgholms kommun.

Länsstyrelsen i Kalmar län, 1989:6; Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland.

Länsstyrelsen i Kalmar län, 1982:9; Natur och naturvård på Öland.

BILAGA 4

UTREDNING AV KOSTNADER FÖR NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN
 (Undantagen från fastställelse enligt 9 § naturvårdsförordningen)

Typ av åtgärder	Engångskostnad	Årlig kostnad
Tillsyn		2 000
Information	3 000	
Stängsel	20 000	
Skötselavtal slätter och bete		20 000
Gränsmarkering	2 000	
Summa	25 000	22 000

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

HUR MAN ÖVERKLAGAR HOS REGERINGEN

Om Ni är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan Ni överklaga detta hos regeringen. Det gör Ni genom en skrivelse till regeringen, miljödepartementet, men Ni ska lämna/skicka skrivelsen till länsstyrelsen i Kalmar.

Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienummer).

Tala om varför Ni anser att beslutet ska ändras och vilken ändring Ni vill ha. Skicka även med sådant som Ni anser har betydelse för ärendet.

Länsstyrelsen måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer. Om Ni anlitar ombud kan istället ombudet underteckna skrivelsen.

Observera att Er skrivelse ska lämnas/skickas till länsstyrelsen, Malmbrogatan 6, Kalmar. Postadressen är 391 86 Kalmar.

För ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen.